

علی (ع)، وجدان بیدار تاریخ

(تبیین فرازهای حساس زندگی و ورود کعبه از ولادت تا شهادت)

دکتر اسدالله افشار

آسمان کی بود

سرشناسه	: افشار، اسدالله، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: علی (ع)؛ وجدان بیدار تاریخ : تبیین فرازهای حساس زندگی مولود کعبه از ولادت تا شهادت/ اسدالله افشار؛ ویراستار سیدناصرالدین گشتایی .
مشخصات نشر	: تهران: آسمان کبود، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۱۰۹-۱-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- سرگذشته
موضوع	: -- Biography ۶۶۱-۶۰۰ Ali ibn Abi-talib, Imam I.
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۸۴۷BP۳۱۳۵
رده بندی دیویی	: ۲۹۷.۵۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۰۱۰۰۵۲۱

علی (ع)؛ وجدان بیدار تاریخ

(تبیین فرازهای حساس زندگی مولود کعبه از ولادت تا شهادت)

نویسنده: دکتر اسدالله افشار

ویراستار: سیدناصرالدین گشتایی

طراح جلد: سیدعلیرضا گشتایی ۰۹۱۲۸۳۸۴۸۷۱

تعداد جلد: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۵

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۱۰۹-۱-۱

ناشر: آسمان کبود؛ تلفن: ۶۶۴۹۳۷۵۳ (۰۲۱)

مرکز پخش: علوم و فنون ایران؛ تلفن: ۶۶۹۶۸۰۵۸ (۰۲۱)-۰۹۱۲۶۸۶۹۸۳۳

فهرست مطالب

مقدمه.....	۵
فصل اول) طلوع خورشید امامت از افق کعبه.....	۱۱
فصل دوم) فرازهای حساس دوران کودکی تا جوانی علی (ع).....	۲۶
فصل سوم) با علی (ع) از هجرت تا غدیر.....	۴۲
فصل چهارم) با علی (ع) از غدیر تا مصائب رحلت پیامبر (ص).....	۷۹
فصل پنجم) صبر و سکوت ۲۵ ساله علی (ع) در دوران خلفا.....	۱۱۱
فصل ششم) با علی (ع) از خلافت تا شهادت.....	۱۳۷

مقدمه

مسلم است که با شناخت‌های معمولی هرگز نمی‌توان شخصیت علی بن ابی‌طالب (ع) را دریافت. به‌ویژه اگر پژوهشگر در مواردی جویای عناصر و فعالیت‌های روحی آن بزرگوار باشد؛ به‌عبارتی دیگر، حباب نمی‌تواند تمام مفهوم دریا باشد. حباب کجا و آن عظمت ژرف و شگفت‌انگیز کجا؟! به‌راستی پدیده‌های ترکیبی، مفاهیم عالی انسانی درون شخصیت‌ها با نظر به عظمت رشدی که دارند، بسیار پهنیده، ظریف‌تر از آن است که در انسان‌های معمولی به وجود آید.

آمیزه‌ای از عدالت و رحمت با وابستگی به خداوند متعال، از علی بن ابی‌طالب (ع) شخصیتی ساخته است که از نادره دوران است. در جنگ صفین، لشکریان معاویه آب فرات را به روی لشکریان علی (ع) می‌بندند و آنان را در معرض هلاکت قرار می‌دهند. بافرمان امام فرات به دست لشکریان حضرت می‌افتد و یاران او می‌خواهند در مقابل تخلف لشکریان معاویه از قانون، آب را به روی لشکریان او ببندند؛ ولی امام فرات را در اختیار آنان می‌گذارد و از بستن آب به روی لشکریان معاویه جلوگیری می‌کند. همان معاویه‌ای که دشمن دیرین اوست. در جای دیگر همین رفتار را با قاتل خود می‌کند. در تمام این حالات زندگی‌اش چنین شخصیت خاصی دارد.

علی محبوب دل‌ها و معشوق انسان‌ها

علی محبوب دل‌ها و معشوق انسان‌هاست، چرا؟ و در چه جهت؟ فوق‌العادگی علی در چیست که عشق‌ها را برانگیخته و دل‌ها را به خودشیفته ساخته و رنگ

حیات جاودانی گرفته است و برای همیشه زنده است؟ چرا دل‌ها همه خود را با او آشنا می‌بینند و اصلاً او را مرده احساس نمی‌کنند بلکه زنده می‌یابند؟

مسئلاً ملاک دوستی او جسم او نیست، زیرا جسم او اکنون در بین ما نیست و ما آن را احساس نکرده‌ایم. و باز محبت علی از نوع قهرمان دوستی که در همه ملت‌ها وجود دارد نیست. هم اشتباه است که بگوییم محبت علی از راه محبت تضادهای اخلاقی و انسانی است و حب علی حب انسانیت است. درست است علی مظهر انسان کامل بود و درست است که انسان نمونه‌های عالی انسانیت را دوست می‌دارد اما اگر علی همه این فضایل انسانی را که داشت می‌داشت؛ آن حکمت و آن علم، آن فداکاری‌ها و از خودگذشتگی‌ها، آن تواضع و فروتنی، آن ادب، آن مهربانی و عطف به آن ضعیف [نوازی]، آن عدالت، آن آزادی و آزادیخواهی، آن احترام به انسان، آن اراد، آن شجاعت، آن مروت و مردانگی نسبت به دشمن، و به قول مولوی :

در شجاعت شیر ربا نیستی مروت خرد که داند کیستی؟

آن سخا و جود و کرم و... اگر علی همه این‌ها را که داشت می‌داشت اما رنگ الهی نمی‌داشت، مسلماً این قدر که امروز عاطفه انگیز و محبت‌نیز است نبود. (۱)

علی (ع)؛ آیت بزرگ حق و مظهر صفات حق

علی (ع) از آن نظر محبوب است که پیوند الهی دارد. دل‌های ما به‌طور ناخودآگاه در اعماق خویش با حق سر و سر و پیوستگی دارد، و چون علی (ع) را آیت بزرگ حق و مظهر صفات حق می‌یابند به او عشق می‌ورزند. در حقیقت پشتوانه عشق علی (ع) پیوند جان‌ها با حضرت حق است که برای همیشه در فطرت‌ها نهاده شده، و چون فطرت‌ها جاودانی است مهر علی (ع) نیز جاودان است.

نقطه‌های روشن در وجود علی(ع) بسیار است اما آنچه برای همیشه او را درخشنده و تابان قرارداده است ایمان و اخلاص اوست و آن است که به وی جذبه الهی داده است. (۲)

علی (ع)؛ مظهر العجایب والغرایب

علی علیه‌السلام بشر بود ولی خصوصیات وجود او در هیچ بشری دیده نشده است. کما یای آن حضرت شبیه سایر مردم نبود تا مردم بتوانند او را از مقایسه با نفس خود بشناسند بلکه او مظهر العجایب و الغرایب بود که تمام افراد بشر را در گذشته و آینده به هیبت نموده و خواهد نمود! اعمال و افعال او کلاً خارق‌العاده و عجیب بود، کسی در زوایا و احوال او ناآشنا باشد تسلیم دیگری نمی‌شود و در برابر اجحاف دیگران صبر و تحمل نمی‌زند زیرا صبر در برابر عجز است نه در برابر توانائی اما علی علیه‌السلام در اعمال قدرت و نیرو نهایت صبر و حلم را داشته است و این عمل را جز اعجاز به چه می‌توان تعبیر نمود؟ همچنین کسی که ادیب و خوش‌قریحه باشد فاقد صفت رزمجویی بوده و در دین و دین‌داری کارزار نمی‌خورد اما علی علیه‌السلام ادیب و خطیب منحصربه‌فرد بود و در عین حال دل و زهره شجاعان عرب در میدان‌های جنگ از ترس و هیبت او فرو می‌برد.

عجز و ناتوانی از درک هویت و شخصیت علی (ع)

شرح و توصیف شخصیت علی علیه‌السلام از عهده تقریر همگان خارج بوده و اعمال و رفتار او با قیاسات ما قابل تفهیم نمی‌باشد، لذا به قول مولوی باید کار پاکان را قیاس از خود نگیریم و بلکه به عجز و ناتوانی خود از درک هویت و شخصیت علی علیه‌السلام اقرار کنیم که افکار کوچک ما قابلیت درک واقعیت آن را نخواهد داشت. پیغمبر صلی‌الله علیه و آله به علی علیه‌السلام خطاب فرمود :

«یا علی ما عرف الله حق معرفته غیری و غیرک و ما عرفک حق معرفتک غیر الله و غیری؛ ای علی؛ خدا را سزاوار معرفتش کسی جز من و تو شناخت و ترا نیز چنان که باید و شاید کسی جز خدا و من شناخت.» (۳)

یکی از متکلمین مشهور به نام نظام است که در حق آن حضرت چنین می گوید:

«بار امیرالمؤمنین علیه السلام سخت مشکل است چه اگر بخواهیم در مدح و ثنای او به انضای حق و مقام سخن گوئیم غالی می شویم، و اگر قصور ورزیم کسافر گردیم، و یک حالت مبانه میان این دو حال است که بسیار لطیف و دقیق، و ادراک آن منوط به رزق است.» (۴)

بهترین راه شناخت - حضرت علی بن ابیطالب

بهترین راه شناخت حضرت علی بن ابیطالب (ع) بررسی زندگی سراسر نورانی این وجدان بیدار تاریخ است که؛ شوکران صراست و برترین و والاترین انسان و از دیگر سو گنجینه اسرار است و معارف و لذا این که رضایت و جلوه ولایت، به اذعان همه منصفان از روز خلقتش تا به امروز در خدمت بشر و تمدن بشری بوده است.

مؤلف این اثر که نام کتابش را «علی (ع)؛ وجدان بیدار تاریخ» نهاده است اعتقاد دارد؛ ابعاد گوناگون و قابل تأسی مردان بزرگ با گذشت تاریخ، بهتر روشن می گردد و شگفتی های کارنامه آنان با پیشرفت علم و جوامع بشری، برتری و جاودانگی شخصیت آنان را به نمایش می گذارد.

حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام یکی از فرزندگان تاریخ، بلکه یگانه فرزانه و بزرگ مردی است که نامش در صدر مردان نامی تاریخ قرار گرفته و با

گذشت چهارده قرن از شهادت وی، همچنان شاهد اقبال روزافزون بشر به شناخت آن ابرمرد علم و عمل و کندوکاو جوانب گوناگون شخصیت و ویژگی‌های وی هستیم؛ چنان‌که به جرأت می‌توان او را مردی نامتناهی و رهبر همه قرون و اعصار و یگانه انسانیت دانست.

امید آن‌که کتاب حاضر با استعانت از ذات لایزال الهی و با مدد از روح زیبا و ملکوتی حضرتش و با استفاده از تحقیق و پژوهش مورخان، صاحب‌نظران و اندیشمندان؛ که اشاره‌ای به برخی از فرازهای حساس زندگی آن امام همام دارد، اثری شایسته در وصف حیات پربرابر حضرت علی (ع) از تولد تا روز شهادتش باهمه حوادث تلخ و شیرین آن ایام باشد و مورد استفاده شیفتگان و علاقمندان مولی‌الموحدين، آن ناده دران، درگیرد.

باید اعتراف نمایم؛ پی بردن به حقیقت ولایت الهی از یک سو و معرفت سید اولیای خداوند از سوی دیگر، مقدمات غیر معمول نبوده و شرح حدود و رسوم آن میسر کسی نیست، لکن عدم امکان درک آن، هرگز مصحح ترک کل نیست و عدم اقتدار برغوص در ژرفا مجوز ترک سبابت و سناهی در جوار ساحل نخواهد بود.

امید است اثر پیش رو معرفت و بهره‌مندی بیش‌تر از بهر رسم علوی را برای خوانندگان به ارمغان آورد.

نگارنده در تب و تاب این آرزو است تا با استعانت از لطف عمیم خدای مستعان و استمداد از فضل فراگیر او اصولی در طی فصولی تبیین و در این باب ارائه نماید.

اسدالله افشار

تهران / اسفندماه / ۱۳۹۵